Ex Libris
JOHN LANDWEHR
Voorschoten

[illegible]

Μικροκόσμος
PARVVS MVNDVS

Expoſitio tituli hujus libri.

HOMO *rectè MICROCOSMVS, hoc eſt paruus mundus dicitur, propter eam quam cum mundo habet ſimilitudinē. Nam quemadmodum mundus rotundus eſt, duo habens Lumina, ſtellas, calorem & frigus, & quatuor elementis regitur: ſic etiam caput humanū rotundum eſt, habetqúe duos oculos, capillos fulgentes: cæteraq́ꝫ quæ de mundo, aptè etiam de homine vereq́ꝫ dicuntur. Quod autem vt in mūdo, ſic & in homine aër ſit, apparet in CHAMELEONTE, ſolo aëre viuente, per quem natura Sanguinea ſignificatur. Quod verò & ignis vt in mundo ita etiam in homine reperiatur, teſtis eſt SALAMANDRA ſolum igne viuens: per quam natura denotatur Cholerica. Aquam quoq́ꝫ, ſicuti in mundo ita etiam in corpore humano eſſe teſtatur STVRIO aqua & vento tantum victitans, per quem natura intelligitur Phlegmatica, in homine autē aquæ locū obtinet vrina, Quod deniq́ꝫ & terra ſit patet in TALPIS, quæ terreſtribus lumbricis deficientibus, terra viuere creduntur: per quas Melancholica ſignificatur, Item, veluti in mundo omnes ſunt creaturæ, ita homo omnis eſt creatura, Creaturarum autē aliæ ſolam formam habent, vt lapides: qua etiam homo præditus eſt: aliæ & formam habent, & creſcunt, vt arbores: ſic & homo, aliæ præter formam creſcunt & ſentiunt, vt animantia: quorum alia rurſum volatilia ſunt, alia verò in aquis degentia, ſic & homo mente animóq́ꝫ ſurſum volat, & in aquis natare nouit. In mundo ſunt cæleſtes creaturæ, forma & alta quadam mente præditæ, nempe Angeli, ita etiam homo, qui fide intelligit quid ſit Deus. Mundus habet Gubernatorem inuiſibilem & immortalem, homo quoq́ꝫ inuiſibilem ac immortalem animam, tribus potentijs decoratam, voluntate, memoria, & intellectu, quibus ratio veluti rector dominatur. Intellectus autem iudicat animi conceptum, quem Ratio quaſi iudex do-*

cet

cet in memoriæ cubiculo eſſe cuſtodiendum. Accedentibus itaque ad prædictas potentias quinq́ſ ſenſibus interioribus, totidemque exterioribus, ſimul efficiunt ſapientiam, ex qua ſcientia naſcitur, ex hac inuentio, ex qua rurſum multæ ſententiæ aureæ profluunt, vt ex huius libelli diſcurſu clarum euadet, Rurſus, quemadmodum mundus non periturus igne purgabitur ac tranſmutabitur, atq́ſ Criſtalli inſtar clareſcet: ſic quoque homo non interibit, ſed per mortem mutabitur, reſurget, & Sole clarior fulgebit. Ne igitur MICROCOSME animum abijcias, neque ſis puſillanimus, ſed ſpe certâ futuram exſpectes reſurrectionem.

FINIS.

POLITIORIS LITTERA-TVRÆ STVDIOSIS, ET PICTVRÆ E-legantioris amatoribus, Salutem plurimam.

QVanquam, benevole lector, nullus liber eſt, quantumvis malus ex quo nequicquam aut delectationis aut utilitatis hauriri poſſit, delectum tamen, etiam optimorum quorumque, habendum eſſe, ſeneca, inter cæteros, monet, quando autor nobis eſt, ut libros non multos ſed multum, h. e. paucos cum delectu atque judicio, legamus. Neque ipſa ratio conſilio Senecæ repugnat; Etenim. Quid juvat innumeris pluteos implere libellis, Pauci pro multis ſi ſatis eſſe queant? Quod autem ex hiſtoricis atque poëtis ij potiſſimum ſint legendi, qui prodeſſe queunt, aut delectare legentem, Horatius non obſcurè innuit, quando meliores deſcribit, & deſcribendo commẽdat hoc modo: Omne tulit punctum qui miſcuit utile dulci. Quod ipſum, Laurentium quoque Haechtanum feciſſe, rerum teſtomonia comprobant. In ejus enim libro, non idolorum nec defunctorum, ſed virtutum & vitiorum imagines, in uno quaſi faſce conſpiciuntur: Neque in eo, ulla verborum inſolentium ambitioſa obſcœnitas, ſed ſingularis modeſtia, nec minor poëſeos quam picturæ elegantia reperitur. Multum quidem jucunditatis habet ſoli cælique mutatio, ipſaque illa peregrinatio interſita, at multo jucundius eſt, in theatro humanarũ actionum viciſſitudinem aſpicere, multo utilius eſt, in Vitarũ ſpeculo, rerum principia, progreſſus atque eventum intueri, & ex præteritis ac præſentibus futura colligere, aliorum dam-

no ſa-

no ſapere, pericula, exitium & ruinam evitare, Quid vero hic liber aliud eſt, quam tabula quædam & theatrum vitæ humanæ, in quo univerſus mundus, non ſecundum ſitum ſed actiones ob oculos depictus & deſcriptus ſubijcitur? Ejus igitur dignitate Typographus commotus, typis eundem ſuis divulgari eſt paſſus. Nec opinor, quenquam adeo ſtupidum atque impudentem eſſe, qui aut poëſin (quæ figmentis nonnunquam vera, ratione abdita, exprimit) contemnat, aut qui pro ligata proſam exoptet, cum conſtet: poëtas non ſolum in novo fædere citari, a Paulo quidem, ad titum Epimenidis poëtæ verſiculum: qui latine vertitur: Cretenſes ſemper mendaces, malæ beſtiæ, ventres pigri: In priore ad Corinthios epiſtola, Menandri carmen, cujus ſenſus eſt: convictus improbus bonos inficit mores: Apud Athenienſes in Areopago, h. e. Martis curia, Aratum Poëtam: Verum etiam, Pſalmographum pſalterium numeris poëticis concinnaſſe, quod (Hieronymo teſte) in morem Horatij Flacci & Pindari, nunc Iambo currit: nunc Alchaico perſonat: nunc Sappho tumet: nunc ſemipede ingreditur: Eſaiæ item Iobi & Salomonis luculenta volumina, hexametris & pẽtametris verſibus (ut Ioſephus & Origenes ſcribunt) compoſita decurrere: Cæterum confido, & librum ipſum, Typographi induſtriam & laborem in corrigendo, noſtrũ ijs gratũ fore, qui politioris literaturæ non ſunt inſolentes & qui picturam atque poëſin antipathia quadam non averſantur. Valebis lector humaniſſime, & ſi conatum Typographi æqui bonique conſulueris, plura & forſan meliora ex officina ejus litteraria exſpectabis.

Vtriusque Philoſophiæ amans.

IBERVS CVNRADI; OSORIS CONTRA NEMESIN.

Homo natus de muliere brevi viuens tempore repletur multis miſerijs. Iob. 14. a,

ACcipe cur μικρόκοσμος homo dicatur? eoque
Quid ſtudeant nobis ſignificare ſophi.
Cernis vt humana geminas ſub fronte lucernas:
Æthere ſic celſo Lunaque Solque micant.
Conſpicis occaſum radij ſolaris, & ortum:
Sic oritur naſcens, ſic morienſque cadit.
Frigidus in mundo ventus calidusque vehuntur,
Flantis & os hominis frigus & æſtus habent.
Terrea membra grauant, & plenus & aëre pulmo,
Os cerebrumque madent, corque iecurque calent.
Humidus eſt homo, terreus eſt, eſt igneus omnis.
Ignis, aqua, & tellus ſunt elementa tria.
Vt ver infanti: iuueni, ſic conuenit æſtas:
Cumque viro autumnus, cum ſene quadrat hyems.

Dominus virtutem populo ſuo dabit, Dominus benedicet populo ſuo in pace. Pſal. 28. c.

CÆſaries diadema gerens, & palma tridentem,

Atque auis altiuolans ſunt monumenta Iouis.

Argenti quoque mundus adeſt, & ſeminat agros

Ruſticus, atque colunt rura beata boues.

Sponte ſua fruges tellus inarata ferebat,

Falcipotens regeret cum ſua regna Deus:

At Ioue regnante multo ſudore colendus,

Eſt ager, & laſſus taurus, equuſque, gemit.

Quomodo cecidiſti de cœlo Lucifer, qui mane oriebaris?
corruiſti in terram Eſaiæ 14.

DIcitur in cœlis ſe dijs iunxiſſe Cupido,
Quos telis etiam læſit & ipſe ſuis.
Sæpiùs exorti cum ſeditione tumultus,
Dum facibus ſuperos, dum petit igne deas.
Iupiter hinc puerum pharetra ſpoliauit & alis,
Et iuſta pepulit mox ratione polo,
Debuit arua pater ſic grata relinquere primus,
Lucifer è cœlo ſic quoq́ue pulſus erat.
Nam nihil immundum (ſacri quod plurima libri
Verba docent) fœlix vrbs retinere valet.

Os iuſti parturiet ſapientiam. Proverb. 10. d.

IVpiter in cerebro grauidus geſtaſſe refertur
Fœtum, more quidem (ſi modo vera) nouo.
Edere cum puerum non poſſet, Mulciber illi
Ignipotens lato diſſecat enſe caput.
Pallada ſic peperit Sophiam: Sapientia namque
Non ex carne fluit, mens pretioſa parit.
In cerebro reſidet nam trina potentia mentis,
Qua trino ſimiles dicimur eſſe Deo.
Sunt quibus ingenium venâ tam paupere manat,
Suſcitet vt longa vis niſi magna die.
Excutienda quibus Sophia eſt, namque ora diſerta
Deſunt, vt factum monſtrat imago Ioui.

In requie mortui requieſcere fac memoriam ejus, & conſolare illum in exitu ſpiritus ſui, Eccleſiaſt. 38. c.

DIlaniat crebo pendentis ab arbore morſu,
Nuda celer, magni Iouis ales, corda Promothei,
Hac ſpecie, miſeros nunquam cruciare, monemur,
Sed dare cum blandis potius medicamina verbis.
Hoc etenim pietas, iubet hoc natura Tonantis,
Hoc præcepta docent. Nam qui curauerit ægros
Atque laboranti comitem ſe iunxerit: ille
Inter cœlicolas memorabile nomen habebit.

Vita carnium, ſanitas cordis, putredo oſſium Invidia; *Proverb, 24.d.*

IVpiter excelſo dimiſit ab æthere Phœbum,
Virginibus ferat vt nuncia grata malis.
Scilicet vt quæcunque velint ſibi munera poſcant.
Altera dum certe munera dupla ferat.
Nec mora priuari cupit vno lumine liuens
Invidia, vt ſociæ lumen vtrumque cadat.
Invidus alterius pingueſcit rebus ademptis,
Vtque alijs noceat, damna dat ipſe ſibi.

Non ſemel eſt, neque bis, minus eſt, ſed vtrumque vocatur.

Breves dies hominis ſunt numerus menſium ejus apud te eſt, conſtituiſti terminos ejus, qui preteriri non poterunt. Iob. 14. a.

Eſt mulier facie collo tenus, alta columna
  Terminus eſt reliquum corporis, atque lapis.
Hunc videt aſtripotens auerſa fronte, iubetque
  Cedat vt è campo, præbeat atque locum.
Cui fidens animi conſtanter terminus inquit:
  Cedo deo nulli: nil monet ipſe tridens
Conſiſto fixus, nec non immobilis vſque,
  Nec prece, nec precio, nec moueorque nimis.

Deus non faciet vindictam electorum ſuorum clamantium ad ſe die ac nocte, & patientiam habebit in illis, Lucæ. 18. a.

QVid mola quam nullus ventus rotat? ipſa Deorum
Effigies quidam quæſo notaſſe velit?
Fulmina rara iacit Diuum pater atque hominum rex,
Ira dei Lento repit, adeſtque, gradu.
Compenſat tamen ipſa moram punitio tardam,
Supplicij iuſta duplicitate ſui.
Carceribus ruptis tandem patientia Læſa
Fit furor, & iuſtum neſcit habere modum.

Neque herba, neque malagma ſanauit eos, ſed tuus **Domine**
ſermo, qui ſanat omnia. Sapient: 16. b.

DVm quęrit Medicus ſacras Epidaurius herbas,
Fronde coronatum Iuuenem conſpexit in imis
Vallibus, ille pecus per deuia paſtor agebat:
Et ſternebat humi Baſiliſcum marte ſecundo.
Accedens propius Medicus, de fronde coronam.
Obtinuit precibus, rurſus Baſilicus ad arma,
Et noua bella ruit, Iuvenemq́ue occidit inermem.
Tum medicus, latet his virtus ſub frondibus, inquit,
Et parat exſtincti paſtoris inungere corpus
Hoc ſerto, mirum, Iuuenis vitalibus auris
Veſcitur, & vita rurſus ſua funera mutat.
His herbis tribuit diuina potentia vires
Vt poſsint homini morbos auferre, ſalutem
Reddere, languores, & noxia tollere vitæ.

Nunquid poſſum deſerere vinum meum, quod lætificat Deum & homines. Iudic. 9.

SCire cupis, quare Bacchus depingitur alis?
Pegaſus & velox cur ſibi iunctus equus?
Hujus origo patet ratio eſt notiſsima tantum
Hic ſubſcripta leges carmina: certus eris.
Vuas cum Baccho populus deferret Amycla:
Dicebat alas candide Bacche geras.
Bacche geras alas, hedera & tua tempora cingat,
Gorgoneuſque comes ſit tibi ſemper equus.
Bacchus enim præſtat multo cum ſanguine vires,
Ipſe colore ſuo triſtia corda fouet.
Inſuper & terris attollit ad ardua mentes,
Confortat neruos, ingeniumque iuuat.

D

Acquieſce igitur ei, & habeto pacem, & per hæc habetis fructus optimos. Iob. 22. d.

AVrea ſub terris fixit ſua limina Plutus
Illic auratos montes, et mille gubernat
Diuitiæ cumulos atque aurea munera mille.
Sub pedibus calcata iacet Bellona, cruoris
Semper amans, furioſa rapax, & cauſa tumultus.
Candidà pax dextra Plutum trahit atque ſiniſtra,
Plena manu ſeruat variarum cornua rerum.
Omnia proveniunt largo tum denique fluxu
Cum pax belligero ſuperato Marte triumphat.
Fœdera ſed verę deſcendunt Pacis ab illo
Qui prius iratum placauit Numen, idemque
Et genus humanum concordi Pace ligauit.

Beati omnes qui timẽt Dominum, qui ambulant in vijs ejus. Labores manuum tuarum quia manducabis beatus es & bene tibi erit. Pſal.127. a.

VElocem ſequitur ceruum dictynna Diana:
Latratuſque canum tollitur vſque polum.
Hanc amor inſequitur iaculans, neque Cæditur vllo
Vulnere, ſed fruſtra miſſa ſagitta volat.
Si neſcis cauſam, labor hanc defendit, Amoris
Tela repercuſsit, ſuſtinuitque dolos.
Quiſquis es ergo volens, ſuperare Cupidinis arcus,
Cedit amor rebus, res age tutus eris:

Stipendiumpeccatimors. Roma. 6.d.

STertebat ſomno mors iuncta Cupidine ſecum,
Mors pharetram, blandus tela gerebat amor.
Alter & alterius male prouida ſpicula ſumpſit,
Mors aurata tenet, ferrea tela puer.
Inde ſenex quem iam decuit requieſcere luxu.
Ecce amat, & capiti florea ſerta parat.
At puer inſolito pueri quia tactus ab arcu
Deficit, infelix, ac Acheronta petit.

Mores hominum mendacium ſine honore: & confulſio illorum cum ipſis ſine intermiſsione. Eccleſiaſt. 20. d.

DVlce melos reſonant citharæ, curiſque relictis

Sacrificant genio, dÿque deæque ſimul

Æneadum genitrix numeros bene ſaltat in aptos,

Exaltata manus florea certa gerit.

Tota cohors diuum choreas vno ordine laudant:

Lætitiaque leues euge triumphe canunt:

Neſcio quid ſolus voluit reprehendere Momus:

Sandalium Veneris clamitat eſſe loquax.

Sapiens cor & intelligibile abſtinebit ſe à peccatis & in operibus iuſtitiæ ſucceſſus habebit. Eccleſiaſtici. 3. d.

DIc citeræa Venus ſocioq́ue Cupidine quare
Calfacis ipſa pedes, calfacis ipſa manus?
An quia non præſens tibi ſtat facundus Iacchus?
Non etiam coram eſt pulueruIenta Ceres?
Sobrietas vbi regnat, ibi damnoſa voluptas
Alget, & in Curios prælia nulla mouet.
Ebrietas vbicunque potens, & copia regnat,
Mater adulterij bella nefanda ciet.

Decendamus, & confundamus ibi linguam eorum, vt non audiat vnuſquiſque vocem proximi ſui. Geneſ. 11.

Limina dum reſerat Poſticæ forte Priapus:
Horrendum extremo protulit ore ſonum.
Sic poſtquam Magicę procul audiuere recludi
Veſtibulum, celeri terga dedere fugæ.
Nec prior extremam, remorata nec illa priorem
Alliciunt, quicquid carmina dira, iuuat
Nos monet hoc, ſi quid facimus, cui fata repugnant,
Protinus ira dei deprimet illud opus.
Sic euerſa iacent Babylonis tecta potentis,
Sic tumida Nemroth facta ſuperba viri.
Sic enim referunt doctorum ſcripta, Voluntas
Cœptibus humanis eſt inimica Dei.

Dominus omnium es, nec eſt qui reſiſtat maieſtati tuæ. Heſt. 13.

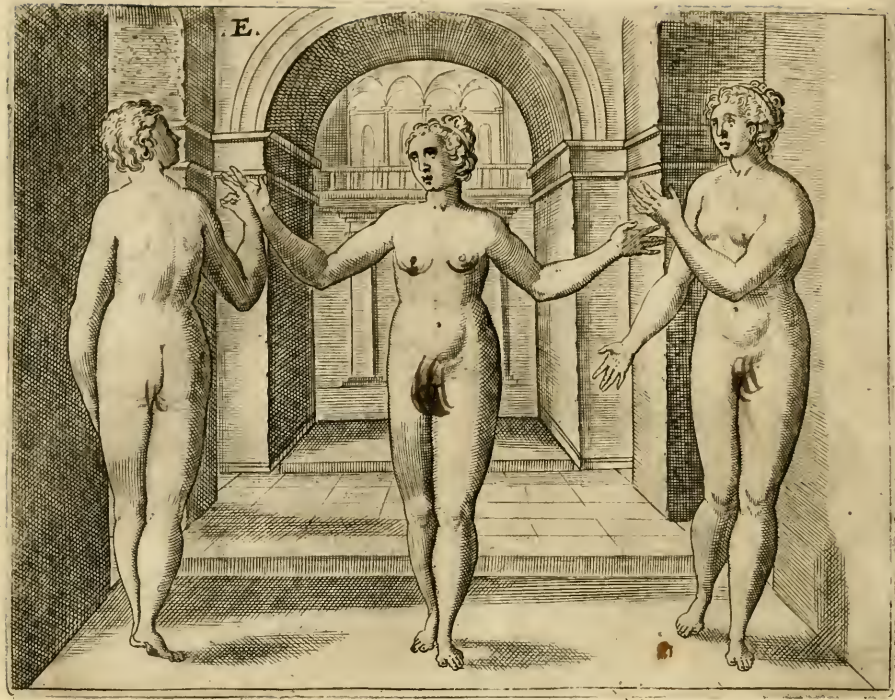
EX auro Tyri Phœbi ſtatuere figuram.
Martem compedibus Sparta tenere ſolet,
Pictaque perpulchrè Victoria ſtabat Athenis,
Sed pennas humeris non tulit illa ſuis.
Omnia ſic ſuperum diuino numine fiunt:
Quæque Deus ſtatuit vertere nemo poteſt
Fabula ſignificat ſi rem dilexeris vllam
Numine contempto, Numina vana colis.
Diuerſis ſcriptura locis quod monſtrat, & illud
Æthereus vero ſpiritus ore docet.

Deus Charitas eſt, & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo, I. Ioan. 4, c.

TRes cernis Charites, poſitas ſine veſte puellas,
Quę celebres magnis vatibus eſſe ſolent.
Quarum prima tenet præclarum Aglania nomen,
Quod notat eximia nobilitate nitens.
Caſta Thalia ſequens nomen, quo rite notatur
Candidus ætatis flos ineuntis, habet.
Euphroſine poſtrema fuit vocitata, petendæ
Eſt ea lætitiæ nam ſine fine parens.
Pictor eas poſuit nudas, ſimulatio namque
Fucus & inuiſus debet abeſſe dolus.
Quodque ſimul ſociæ iunctis amplexibus aſtent,
Tertia quod tergum prebeat, ora duæ:
Fœdus amicitiæ docet hoc ſeruare, ſodali
Seu fortuna fauens, ſeu ſit iniqua tuo.

F

Beneficentiæ autem & communionis nolite obliuiſci, talibus enim hoſtijs promeretur Deus. Hebræ. 13. c.

SAcra fuit Romæ vaſtis innixa columnis
Ædes qua populi tres coluere deas.
Inſignita fuit benefacti nomine prima,
Munera ſuſcipiens altera dicta fuit.
Grataque mens poſtrema ſtetit: nil pulchrius illa,
Vt nihil ingrata fœdius eſſe poteſt.
At velut intactæ ſunt hæ caſtæque puellæ,
Perpetuo purus ſic retinendus amor.
Vtque carent rugis, vt ſunt florentibus annis,
Vultibus & lætis, vt quoque veſte carent:
Sic amor & vigeat, ſic dandum fronte ſerena,
Sic careat fuco, ſic ſine labe micet.
His quoniam fiunt contraria, peſte fameque
Et longa hoſtili cædimur enſe die.

Ærumnæ ſeculi & deceptio diuitiarum. Marc. 4. c.

AH ſcelus indignum tibi quis perdocta Mineruа
Inſidias ſtruxit, blandaque verba dedit?
Sola ſapis verè nunquam non prouida virtus
Iam ſcio decepit cauta φιλαργύρια.
Stulta fames auri, mala fraus, & fictio duplex
Per leue te captam rete Minerua tenent.
Quiſquis es ergo caue regina pecunia vincat,
Illa deos fallit, fallit & illa viros.

Cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis ad te autem non appropinquabit. Pſal. 90. b.

Eſt volucris nomen paradiſi ſumit ab horto,
Semper agit ventos, & fertur in aera pennis
Huic etenim Natura pedes inimica negauit.
Sic incerta, leuis, vaga, lubrica, mobilis, atque
Inconſtans Fortuna loco non hæret in vllo,
Semper & ambigua dubiaque in ſede moratur.
Propterea illius Smyrnæ poſuere Coloni
Truncatis pedibus ſtatuam, quod ſiſtere firmo
Se nequeat greſſu, medias dixere per auras
Inſtar auis, depicta, celer Fortuna volabis.

Non auferet à iuſto oculos ſuos, & ſi fuerint in catenis, & vinciantur funibus paupertatis. Iob. 36. b.

HErculeo exultans fortunæ fune ſiniſtram
Pauperies retinet, ſub pedibuſque premit.
Sub ſapiente iacet ſors, quamuis paupere victa,
Nullaq́ue fortunæ tela veretur inops.
Viribus inferior fortuna eſt paupere, pauper
Fortunæ neſcit ſuccubuiſſe dolis.
it modo veſtitus membris, victuſq́ue caducis,
Securus pauper nocte, dieq́ue canit.

Neſcitis, quod ij qui in ſtadio currunt omnes quidem in ſtadio currunt: ſed vnus accipit brauium? 1. Corintio 9.

CVrſibus hæc ſuperabat equos Atalanta fugaces,
Quæ nec danda viro, nec redimenda fuit.
Victore, ſed victa datur, ſuperata Iuuentus
Debebat ſubitas Mortis obire vices.
Dumq́ue pedum certat curſu, Megareius heros
Aſtutus per agros aurea poma iacit.
Declinans curſus, aurumq́ue volubile tollens,
Imprudens Iuuenis, victá puella dolo eſt.

Nec accipies munera, quæ etiam excecant prudentes, & ſubuertunt verba iuſtorum. Exorum. 23.

FVnera poſt Patris cum forte Tyberius eſſet
Cæſar tecta petens, ſcabie varijſque repletum
Hulceribus quendam vidit, ſeruoque, miſertus
Has abigas miſero muſcas ait: ille repente
Iuſſa facit domini: muſcas pulſurus ab illo:
Tum miſer, abſtineas inquit, hæc turba quieſcat,
Quæ ſi forte abeat, noſtro quæ ſanguine dudum
Iam tumet, accedet ſubito noua copia, rurſus
Et ieiuna cohors, noſtri quæ ſanguinis omne
Quod reſtat rapiet, magis atque infeſta nocebit.
Sic Iudex opibus qui ſcrinia multa repleuit.
Non facile ille dato violabit munere leges,
Sed nouus, argenti cupidus, ſitibundus & auri.
Si veniat Iudex: leges corrumpere paruum
Indicat eſſe nefas, modo munera larga ferantur.

Similiter odio ſunt Deo,impius & impietas ejus,ſed illi viri miſericordi
ſunt, quorum pietates non defuerunt.Sap.14.a.Eccleſiaſt.44.b.

PEr medios hoſtes patriæ portauit ab igne
Æneas humeris dulce parentis onus.
Aſcaniumque ſuum extento quaſi pollice duxit,
Inde virum ſanctum gloria magna manet.
Non puduit te maternas aperire Latebras,
(Horreſco referrens) ſanguinolente Nero.
Luſtrariſque locum quo ſis formatus in aluo,
Hincq́ue tuum nomen dedecus vſque manet.
Impius hic matri vitamq́ue animamq́ue peremit,
Quam pius & nato, ſeruat & ille patri.

Melius eſt nomen bonum, quam vnguenta pretioſa & dies mortis die natiuitatis. Eccleſiaſtes.7.

DEfuncti Gentes redimebant tempora lauro,
Cum vellent gelido condere membra ſolo.
Tunc Adrianus, ait, Cæſar mihi dicite cauſas,
Cur caput extincti laurea ſerta premant.
Reddidit iſta Bias, quia nunc mœrore carentes,
Preſſuras mundi de ſeruêre graues.
Quod ſi turba ſuos vitali lumine caſſos
Ethnica, funærea leta recondat humo
Qui tamen immitis Plutonis regna ſubibant
Protinus, & quibus eſt ianua clauſa poli
Cur nos Chriſticolæ funus ploramus amici,
Qui loca pro terris iam meliora tenet?
Nos: quibus eſt Chriſti promiſſa potentis imago
Et datur æthereas ſcandere poſſe domos.

Viriliter age, & confortetur cor tuum, & ſuſtine Dominum.
Pſalm. 26. d.

NVnquam conueniunt, nec in vna ſede morantur
Maieſtas & amor. Sardanapalus amat.
Sardanapalus amat, grauitatemque exuit omnem,
Penſa meretricum captus amore trahit.
Turba puellarum ſtipans, heroica facta
Dedocet, & fuſis ſuadet adeſſe ſuis.
Eſſe velis igitur rigidi ſeruator honeſti,
Te trahat in naſſam ne qua puella caue.

Lacum aperuit, & effodit eum: & incidit in foueam quam fecit. Pſalm. 7.

ILle opifex Taurum deſculpſerat ære Perillus
Auctori nocuit ſed tamen illud opus.
Hunc etenim Siculo fertur donaſſe Tyranno.
Ingenio cupiens præmia digna ſuo.
Aſpice dixit opus, latus eſt adapertile tauri,
Quo reus in flammas præcipitandus erit.
Non hominis poterit iactare ad ſidera voces
Si gemat aut clamet vox erit illa bouis.
Tum Phalaris, melius quo munere munera penſem,
Ipſe tuum præſens imbue dixit opus.
Protinus inuentor Tau ri carbonibus vſtus,
Mugitus gemino reddidit ore bouis.

Cor meum conturbatum eſt in me, & formido mortis cecidit ſuper me. Pſalm. 54.

DVlcibus accumbens menſæ, dapibúſque meroque
Abſtinet, atque cibos ſumere poſſe negat.
Rex hominem inuitat fruſtra: nam pendulus enſis
Impedit: in que caput ne ruat vſque timet.
Tam vehemens mortis timor eſt, vrgente periclo,
Rebus in aduerſis, omnes orexis abit.
Aurea ſceptra, potens ſolum, diademaque regum.
Quæ placuere prius, diſplicuiſſe ſolent.

Nec eleuetur cor ejus in ſuperbiam ſuper fratres ſuos, neque declinet in partem dextram vel ſiniſtram. Deutro. 17.

REx erat ecce potens & trina prole decorus:

Doctus vt in ſcriptis Seneca noſter habet.

Hic tres propoſuit volucres ex ordine natis,

Ex quibus ipſe vnam carpere quemque iubet.

Maximus ex illis aquilam cepiſſe ſuperbam

Dicitur: accipitrem ſæuus & alter amat.

Vulgarem minimus turdum capiebat, & vltro

Huic regale dedit rex diadema ſuum.

*Quicunque ergo voluerit, amicus eſſe ſeculi huius:
inimicus Dei conſtituitur. Iacob. 4. b.*

PLuto ſedet, palmaq́ue tenet rex ſceptra bidentem,

Sæcula conſurgunt ferrea, frauſque potens.

Armati currunt homines noua bella cientes,

Mars furit, incenſam geſtat in orbe facem.

Nulla probis pax eſt, cacodemones omnia turbant:

Turbant Telegoni, Gorgones atque feræ:

Exulat à nobis amor, & reuerentia legum,

Terraq́ue dat nullum faſque pioq́ue locum.

Et erat Ioannes veſtitus pilis cameli, & locuſtas & mel ſilueſtre edebat. Marc. 1. 4.

PYthagoram celebrem Samiæ telluris alumnum
Delitijs ſpretis ſobria menſa iuuat.
Non onerant menſam carnes, non vina ſuperba,
Vnda ſitim ſedat, panis & herba famem.
Ah pudeat noſmet noſtri qui nomen ab ipſo
Accipimus Chriſto, Chriſticolæque ſumus.
Tempora Panthoidæ ſunt parca, & ſobria, valde,
Ebrietas noſtro tempore regnat iners.

In patientia veſtra poſſidebitis animas veſtras. Lucæ. 21.

QVanta viri quondam fuerit patientia docti
Socratis, hoc lecto carmine doctus eris.
Vxores habuiſſe duas narratur ineptas,
Lumine Læſa prior, lippa ſecunda fuit.
A quibus ille modis ſæpe eſt tractatus iniquis,
Verberat hæc pugnis, trudit & illa pede.
Exilienſqúe domum miſerè eſt conſperſus vrina,
Afflictu varijs & ſine fine malis.
Egregieq́ue iocum madidus tunc addidit iſtum,
Poſt tonitru, dicens, nimbus adeſſe ſolet.
Vtque foret duris virtus exercita rebus,
Has voluit ſtudio ſemper habere ſibi.

Omne donum optimum, & omne donum perfectum, deſurſum eſt, deſcendens à patre luminum. Iacob. 1. c.

DIſcipulis ſedet inmedijs clariſsimus arte
Cecropius, morum dans documenta Plato.
Diogenes bipedem nudato corpore gallum
Oſtentat, referens: Ecce Platonis homo.
Nemo ſapit ſemper, nemo perfectus in arte
Qualibet, in multis errat & ipſe Plato,
Ipſe etiam quandoque bonus dormitat Homerus;
Paruus & indocto quolibet error ineſt.

Omnis enim arbor quæ non facit fructum bonum excidetur & in ignem mittetur. Mathe. 3. c.

QVid ſibi vult quercus ſpatiantibus vndique ramis

Diſſociata viri quæ gerit effigiem?

Arbor homo verſa eſt, pedibus intentibus alte,

Eſtq́ue caput radix, inquit Ariſtoteles.

Si bona ſit radix, fructus dabit arbor opimos,

Sin careat ſucco, nilúe, parumúe, feret.

Mentis & humanæ ſi ſit ſapientia radix,

Moribus orba malis, plena boniſq́ue viget.

Non enim habemus hic manentem ciuitatem : ſed futuram inquirimus. Hebræ. 13. c.

VIta quòd hæc Hominis tam ſit breuis atque caduca,
Non vult Diogenes ædificare domum.
Vas domus eſt, in qua ſapiens ſua gaudia ſentit,
Contentúſque ſuis, regia nulla petit.
Æmathióque duci quærenti qualia vellet
Munera, reſponſum libera lingua dedit:
Corde velim toto Rex auguſtiſsime Solem
Ne mihi ſurripias, quem tribuiſſe nequis.

Eſt autem quæſtus magnus pietas cum ſufficientia.
1. Timoth. 6.

DIogenes cui pera penus, cui dolia ſedes,
Diuitias cœni ducere more ſolet:
Conſpiciens claro puerum de fonte bibentem
Ex cauitate manus talia dicta dedit:
Cur ego non ſanus miſeris me torqueo curis?
Fictilis & vaſis cur onus ipſe fero?
Abiecitque ſtatim, ciathum quem ferre ſolebat,
Præbuit & potum concaua fonte manus.

Veruntamen vniuerſa vanitas: omnis homo. Pſalm. 38.

IN fora ſe confert accenſo Lumine mordax
Diogenes, medium Sole tenente polum,
Obſtupuêre omnes, & quæ ſit cauſa rogarunt.
Ad quos continuo talia dicta dedit:
Quæro homines: dicunt illi, quos quærit adeſſe:
Non, ait: hoc etenim vita ferina negat.
Is ratione ſuos actus vitamque gubernat,
Qui verax hominis nomen habere cupit.

Melius eſt modicum iuſto: ſuper diuitias peccatorum multas. Pſalm. 36. b.

HAc Sophiæ cupidus monſtratur imagine: Crates,
Qui bona fortunæ temnere vana docet.
Prædia cum denſis vt vendidit omnia ſyluis,
In maſſam nummos iuſsit abire ſuos.
In mare proiecit, factis hæc addidit ore:
Te perdam meliùs quàm ſine fine premas.
Hæc moueant exempla tuos mam mona ſequaces.
Immemores quid nos pagina ſacra docet?
Incidet in caſſes aſtuti Dæmonis, inquit,
Qui modo diuitijs nocte dieq́ue vacant.
Adde quòd ad manes hos grata pecunia ducat,
Eſt tamen hæc ſtygia non crucianda lacu.
Huic igitur ne corda deo ſubmittite vano,
Veri aſt poſsideat ſpiritus illa Dei.

Attendite autem vobis, ne forte grauentur corda veſtra in crapula & ebrietate. Lucæ. 21. g.

TRes vitis profert vuas, tria pocula menſæ
Si circunſpicias, appoſita eſſe vides.
Muta tribus vicibus docet hæc pictura bibendum:
Scilicet vt ſedent pocula prima ſitim.
Altera rancorem crudo de pectore pellant,
Firma valetudo quo tua membra beet.
Tertia ſed miſce tibi pocula, propter amicos,
Inter quos maneant gordia vincla decet.

Homo quaſi flos egreditur & conteritur, & fugit velut vmbra & nunquam in eodem ſtatu permanet. Iob.14.a.

CAllida Sphinx cuius longus pars vltima ſerpens:
Æthercam facies indicat eſſe deam.
Proponit multis latebroſum ænigma, necatque
Qui tenebras cæcas ſoluere poſſe negant.
Quod monſtrum quadrupes mane eſt titane micante,
Sole bipes medio, veſpere ſtante tripes?
Vir quadrupéſque, bipéſque, tripéſque, eſt vnus & idem,
Pectoris ætherei quem dedit eſſe Deus.
Repit humi paruus manibus pedibúſque puellus,
Ingreditur iuuenis fortis ad arma bipes.
Confirmat baculo tardi veſtigia greſſus,
Dicrepitum cum iam tarda ſenecta vehit.

Quid autem vides feſtucam in oculo fratris tui: & trabem in oculo tuo non vides. Mathe.7.a.

QVisquis es abſtineas alienos carpere mores,
Lynceus ècontra crimina ſcribe tua.
Quam geris in dorſo vacua eſt cur mantica? quare,
Quam geris ante tibi Zoile pera tumet?
Hoc eſt quod ſpectes oculis male lippis inunctis
(Ah nimium vecors) facta philaute tua,
Alteriúſque malos mores ſpeculeris acutim:
Hóſque notet nimia ſedulitate manus.

M

Si linguis hominum loquar & angelorum, charitatem autem non habe-am: factus ſum velut æs ſonans: aut cymbalum timiens. 1.Corinth.13.

OG mion Herculeo referunt hunc nomine dictum,
Cuius lingua fuit chordis religata ſolutis.
Et ſimul aurata, laxè pedente, cathena.
Ingens qua populus connexus reſtibus, ibat.
Non ſecus eloquium Galli latiale figurant,
Cum rapit huc homines, concordi fune ligatos,
Vt præcepta Dei cupiant audire libenter.
Quæ dum mundus erit, nunquam peritura manebunt.

*Mors & vita, in manu linguæ : qui diligunt eam,
commedent fructus eius. Proverb. 18.*

SCire volens rex Ægipti, quæ peſsima quæque
Optima pars Brutum miſerat ecce Biæ,
Protinus erectam (famæ ſi creditur) illi
Egregia linguam, tum ratione dedit.
Hac laudes canimus ſuperos, ſolamur & ægros,
Hac animos, dubijs conſiliumq́ue damus:
Protegit hæc etiam ſpecie mendacia veri,
Protegit hæc ſontes, innocuóſque premit.
Impius hac etiam ſcurrila multa profatur.
Nec timet in ſummum dicere probra Deum.

Hominis eſt animam præparare, & Domini gubernare linguam. Proverb. 16.

DOctum lector habes hic èregione Solonem
Qui linguam ſapiens amputat enſe ſuam.
Iſtius hanc cauſam fertur ſcripſiſse rogatus:
(Ore etenim vetuit lingua reſecta loqui)
Sæpius audiui multis nocuiſſe loquelam:
Nec vitio cuiquam ſe tacuiſſe fuit.
Vtque loquax ſileas duplici munimine dentes
Vallauit mira prouidus arte Deus.
Sic quicunque poteſt linguam frenare volucrem,
A multis animam liberat iſte malis.

Qui abſcondit frumenta maledicetur in populis, benedictio autem ſuper caput vendentium. Proverb. 11.

PRæſſerat ecce Rhodon per magna penuria rerum,
Diraq́ue multorum clauſerat ora fames.
Cum ſubito adueniunt tres lata per æquora naues,
Illarum tritico quæque referta fuit.
Nauta ſtatim, poſtquam lætus pede littora preſsit,
Ciuibus hæc miſeris nuncia læta tulit.
Ne nimium dixt, ciues, pro mercibus iſtis
Soluite, mox plures adfore dico rates.
Quiſquis es hanc etiam, nauta monitore beato,
Iuſtitiam cura rebus adeſſe tuis.
Pro vero paleas tritico ne diſtrahe duro,
Tempore, nec claudas horrea plena, famis.
Sic manifeſta tibi benedictio, crede tonantis
Deſuper adueniens quæque petenda dabit,

Beati qui cuſtodiunt iudicium, & faciunt iuſtitiam in omni tempore. Pſalm. 19.

TRes habuit quidam, præclaro ſtemmate, Natos
Ex quibus vnus erat thalamo non cretus eodem.
Vix pater in tenues moribundus abiuerat auras:
Ecce parant lites pueri, quis iure relictas
Vſurparet opes, & amicæ munera Sortis.
Continuo Iudex defuncti membra parentis.
Arboris affixit trunco : qui pectora tanget,
Inquit, habebit opes, illi patrimonia cedent.
Iamque duo primi genitoris viſcera telis
Traijciunt, minimus nulla ratione volebat
Lædere membra Patris, potius ſed linquere vitam.
Hunc pietas natum teſtata eſt eſſe parentis.
Nam vires ſuperat Natura potentior omnes,

Qui diligit filium ſuum, aßiduat illi flagella, vt lætetur in nouißimo ſuo. Eccleſiaſt. 30.

CErnitis hic iuuenem, manibus poſt terga reuinctis
Ad crucis inuiſæ triſtia fata rapi.
Ille prius pauidæ matri, quam triſte ſubiret
Supplicium, cupiens oſcula chara dare.
Dentibus ipſe ſuis multo cum ſanguine naſum
Deripuit matris (res memoranda) ſuæ.
Non temere hoc, dixit, facio, nam maxima pœnæ
Et miſeri interitus hæc mihi cauſa fuit.
Non igitur nimium natis laxate parentes
Frœna, nec impunes facta maligna ferant.

Spatioſa via eſt quæ ducit ad perditionem, & arcta via eſt quæ ducit ad vitam. Mathæ. 7. b.

DVm iacet & dulci reparat ſua corpora ſomno
Sub picea angnitenens Amphytrioniades
Ecce duas Diuas dextra leuaq́ue videbat:
Vna fuit Virtus, altera blanda Venus.
Difficiles aditus oſtendens vertice in alto
Defeſsis requiem mandat habere dea.
Molle iter oſtendit fallax Venus, vltima meta
Præcipitans captos, per fera ſaxa trahit.

QVO SEMEL IMBVTA EST RECENS SERVABIT ODOREM TESTA DIV.

Adoleſcens iuxta viam ſuam, etiam cum ſenuerit, non recedet ab ea. Proverb. 22.

QValiacunque nouæ teſtæ infunduntur, eorum
Temporibus multis, huic remanebit odor.
Sic homini quidquid primo inſpiratur ab æuo,
Vt patet, hoc etiam curua ſenecta tenet.
Hac ratione, pij natos implete parentes
Artibus ingenuis, moribus atque bonis.
Mens etenim pueri raſæ eſt equanda tabellæ.
Artifices in qua ſchulpere quęque valent.
Has vero tabulas vitijs depingere, magnum
Eſſe nefas Chriſti verba ſacrata docent.
Quiſquis ait, puerum teneris offenderit annis,
Hunc melius rapidi mergeret vnda maris.

Mulierem fortem quis inueniet? procul, & de vltimis finibus prætium eius. Proverb. 31.

QVam celebrat totus formoſa Semiramis orbis,
Fœminea geſtat martia tela manu.
Audens prima trucis tentare pericula belli,
Fecerat vt quondam Pentheſilæa, furit.
Agmen agens peditum Babilonem cœpit opimam.
Quæ fuerat regi non bene fida ſuo.
Ergo qui cupitis ſine bello viuere diro
Oppida, principibus fida manete viris.

Cunctis diebus ſuis impius ſuperbit, & numerus annorum incertus eſt tyrannidis eius. Iob. 15. c.

HOſte ſolet victo, miſeranda in cæde, cruore
Purpureo, madidam reddere Cyrus humum.
Huic animoſa tamen mulier (res digna relatu)
Per magna reſecans Dexteritate caput.
Sanguinis hoc proprij rubras intinxit in vndas,
Inſuper hæc factis addidit ore ſuis:
Nunc bibe, nunc truncus proprio ſatiare cruore,
Qui nunquam poteras ſanguinis eſſe ſatur.
Scilicet hic duris ſolet exitus eſſe Tyrannis.
Hac inclementes morte perire ſolent.

Aquæ furtiue dulciores ſiunt: & panis abſconditus ſuauior. Proverb. 9.

NOta veneficijs Circe eſt, quæ voce canora
Decepit multos callida ſepe viros.
Huius ad arua fuit ventis impulſus Vliſſes
Sit modo Naſonis verſibus vlla fides:
Obſtruit hic aures cera, maloq́ue ligatum
Ad ſe non potuit vertere dulce melos.
Pacifer huic etiam florem Cyllenius album
(Moly vocant) contra dira venena dedit.
Protinus at ſocij petierunt littora Circes
Deque manu capiunt pocula ſæua deæ.
Ecce lupi ſubito fiunt vrſiq́ue canéſque
Prudentéſque prius, nunc ratione carent.

Gratia ſuper gratiam mulier ſancta, & pudorata.
Eccleſiaſt. 16.

HAc tibi Penelope monſtratur imagine, lector,
Fida ſuo remanens non ſine laude viro.
Namque vir illius denis licet abfuit annis,
Et fuerit multis ſępe petita viris:
Illa tamen ſtatuens vitam ſeruare pudicam
Illudit mira calliditate Procos.
Tela mihi dixit fido texenda marito,
Hac facta, fiet copia cuique mei.
Cæpit opus, quicquid ſtudioſe luce diurna
Fecerat, id noctu ſoluerat, ante diem.
Callida ſic opus hoc multos protaxit in annos
Ad patrios donec vir redit ecce lares.
Integra ſic manſit dicti non immemor huius,
Nupta pudica quidem ſola cubare poteſt.

Omni tempore diligit qui amicus eſt, & frater in anguſtijs comprobatar. Proverb. 17. c.

ROmæ erecta fuit Iuuenis florentis imago
Veſtimenta ferens viridi depicta colore.
Nomen amicitiæ referens: quæ ſemper eundem
Inuariata ſuum nouit retinere vigorem.
Fronte tenebat HYEMS, ÆSTASque, notantia veros:
Aduerſis ſimul & lætis in rebus amicos.
In medio hæc duo verba PROCVL PROPE pectus habebat,
Quo ſimul abſentis notat & præſentis amorem.
Quod MORS, VITA, ſtetit veſtis, ſub margine ſcripta:
Signat amicitiam nunquam ſuccumbere morti,
Verum perpetuum vitæ ſeruare tenorem.
Tempore quiſque ſuum duro cognoſcit amicum.

Maiorem hac dilectionem nemo habet, vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis. Ioan. 15.

SI petis exemplum veri, pie lector, amoris
Huc tua, ni pigeat, lumina flecte parum.
Carceribus Damon miſer eſt incluſus acerbis
Euinctus geminas ad ſua terga manus.
Conſenſu Regis patriam remeare petiuit
Diſponat rectè, rebus ut ipſe ſuis.
Ecce ſubit Pythias (quo charum ſoluat amicum)
Carceris interea vincula dura grauis.
Tempus adeſt lueret pro fido morte ſodali
Ducitur ad mortis (res miſeranda) locum.
Interea Damon rediens, ait, optime iudex,
Hunc dimitte virum me rape, meque neca.
Protinus admirans iudex dimiſit vtrumque,
Atquæ inter ſocios tertius eſſe cupit.
Vt patet hinc certe multo eſt pretioſior auro,
Qui dat in aduerſis rebus amicus opem.

Facite iudicium & iuſtitiam: & liberate vi opreſſum de manu calumniatoris. Ieremiæ.22.a.

EMpedocles dum forte Rei defendere cauſam
Suſciperet, placido releuantes membra ſopore
Legiferos vidit, quibus hac eſt voce loquutus:
Quidam Aſinum nummis conduxit quinque viator,
Quo ſimul ac latebras ſubijt, nam lumine pleno
Cynthius, & radijs mundum luſtrabat apertis;
Conſtitit, ac Aſini feſſus requieuit in vmbra.
Non tamen hoc patitur, Dominus, recubare ſub illa
Ipſe cupit, ſic vmbra duos certare coëgit.
His tacet Empedocles. Iudex narrantis ab ore
Pendet & hæc nobis ait ordine dicere pergas.
Nec mora ſubridens, ò Aſini tibi gratior inquit
Vmbra fuit, quàm cauſa Rei, cum corpus haberent
Somnia, quam miſerè perit hæc reſpublica certe,
Iuſticiæ cum iura ſilent, quæ crimina tollunt.

Te autem faciente eleemoſiam, neſciat ſiniſtra tua quid faciat dextra tua. Mathei. 6.

POſtquam Archilla ſuum vidit prædiues amicum
Afflictum, miſera pauperièque premi:
Ille opibus cupiens ſuccurrere, clauſerat eius
In puluinari, clam, ſua dona, viro.
Duritiem ſenſit dein puluinaris, & illic
Repperit incluſas pauper amicus opes.
Hac etiam ratione, iubet nos Chriſtus egenis
(Clam puta) de noſtris ferre libenter opem
Et pater in tenebris, qui nunc, ait, omnia cernit,
Reſtituet multo fœnore cuncta tibi.

Non peiurabis reddes autem Domino iuramenta tua. Mathei. 5.

PAcificus Romæ ſacram Numa condidit ædem,
Quæ fidei templum nomine dicta fuit.
Hæc conſtructa ſtetit ſublimibus alta columnis,
Forma rotunda, domus circulus vnus erat.
Hic populi iurare ſolent, hic fœdus inibant,
Hic verbis viguit conſtabilita fides.
Quod ſi præſtiterint gentes, quæ numina Chriſti,
Numina quæ viri non habuere Dei:
Quo minus ergo ſuam, Chriſti qui nomine gaudent,
Deberent pactam continuare fidem.
Qui ſuperos inquam, qui conſcia Numina, teſtes,
Accipiunt, quando fœdus inire volunt.

Non glorietur fortis in fortitudine ſua, & non glorietur diues in diuitijs. Ieremi. 9.

VIribus ille fuit tam magnis Fermius olim,
Creditur vt tellus vix habuiſſe parem.
Incudi potuit nudum ſupponere corpus,
Qua ſuper admiſit cudere ſæpe viros.
Eſt miranda quidem vis maxima corporis huius,
Vix natura ſagax limite clauſa tuo:
Attamen hoc illi vitio datur, ipſe periclo
Dum ſeſe nulla cum ratione dedit.
Nam quiſquis diſcrimen amat perdetur in illo:
Vt docti referunt, non ſine Laude, viri.

Propter hæc & per his ſimila paſſi ſunt dignè tormenta, & per multitudinem beſtiarum exterminati ſunt. Sapient.16.

PLurima ſunt nobis de forti ſcripta Milone,
Quam validis quondam viribus eſſe ſolet.
Sæpius hic taurum montem geſtauit in altum,
Atque necans pugno deinde comedit eum.
Sæpius atroci magnaq́ue tyrannide brutis
Infeſtus miſeris (re patiente) fuit.
Arboris iſte manus rimis immiſit vtraſque
In partes cupiens dilaniare duas.
At valido palmas compreſsit robore truncus,
Omnibus & vinctum detinet ecce feris.
Quaſque ferox auida paulò ante recluſit in aluo,
Cogitur his victus nunc miſer eſſe cibus.

Per quæ peccat quis, per hæc & torquetur. Sapient. 11. c.

QVandoquidem Diuum phrygius ſecreta reuelat
Tantalus, & linguæ fræna tenere nequit:
Quærit aquas in aquis ſitibundus, pomaq́ue captat
Quæ fugiunt, pœnas garrula lingua luit.
Si qua tuæ fidei fuerint commiſſa tegantur
Semper, & à nimia garrulitate caue.
Nil ſiluiſſe nocet, contra nocet eſſe locutum:
Par fueris Diuo, ſi taciturnus eris.

R

Ne intuearis vinum quando flaueſcit, cum ſplenduerit in vitro color eius: ingreditur blande, ſed in nouiſſima mordebit vt coluber. Sap. 23. d.

RVſticus vt vitis vinoſas proferat vuas
Stercora brutorum quattuor addit humo.
Qui nimium potat de vitis fructibus huius,
Armento ſimilis redditur, atque feræ.
Primus decipitur ſimplex velut agnus, & alter
Ridiculo geſtu multa iocoſa facit.
Tertius vt porcus coitum ſectatur inertem,
Quartus in auerſos more leonis agit.

Quoniam angelis ſuis mandauit de te, vt cuſtodiant te in omnibus vijs tuis. Pſalm. 90. c.

IN vada præcipitant citharœdum turbida nautæ,

Sanguinea ſuperant qui feritate feras.

Veſte ſibi rapta, vada cærula ſulcat Arion,

Delphinis citharę mulcet & ora ſono.

Quam ſit auari hominis non tam mẽs dira ferarum eſt,

Quoſque viri iugulant, parcere piſcis amat.

Quem pia ſeruatum dignatur dextera Chriſti,

Integer, illæſus, ſaluus vbique manet.

Proſperitas ſtultorum perdet illos. Prouerb. 1.

SEmper amica fuit Samio fortuna Tyranno,
Vix illi inuenies tréſue duóſue pares.
Tempore quod longo didicit cum Regus amicus.
Compoſitum reuoco fœdus amoris, ait.
Rex vt amicitia chari frueretur amici,
Annulum in æquoreas præcipitauit aquas.
Poſtque dies aliquot, fuit ad conuiuia ductus,
Fulgebat varijs menſa refecta cibis.
Iamque dapes caperent, Regis, quis credere poſſet?
Annulus in medijs piſcibus ecce iacet.
Quis fuit in toto felicior orbe creatus?
Non Crœſus ſimilis, nec fuit ante Midas.
Aurea ſacra fames animæ ſolet eſſe nociua
Diuitis exemplo quod docet atque monet.

Loquere terræ, & reſpondebit tibi, & narrabunt
piſces maris. Iob. 12. b.

Æquor habet piſcem Remora eſt hic nomine dictus,
Non eſt extenſo longior ille pede.
Fronte gerit cornu, quo magnas ſæpe carinas
Ne fugiant, tumidas continet inter aquas.
Hinc vos Terrigenæ perpendite quanta poteſtas
Sit ſuperis, quam ſit dextera longa Dei.
Quin etiam ſi qua eſt (ſed abeſt) dementia Chriſto,
Exuperat cautos hac tamen ille viros.
Et domini robur nimium proſterneret omnes
Humanas acies, militiæque viros.
Rumpere caſtra poteſt quæcunque geruntur in orbe
Cum tonat, & martis fulmine verſat opus.
Contineatque licet tonitrus & fulmina, nutu
In caput auctoris tela remiſſa cadent.

Melior eſt ſapientia quam vires: & vir prudens quam fortis. Sapient. 6.

CVm Rex præcipuos ex vrbe Philippus Athenis
Poſceret, Orator talia verba tulit:
Paſtores & oues ſimul & numeroſa canum vis,
Mouére in rapidos aſpera bella Lupos.
Iamque lupi pacis componunt fœdera, linquat
Si modo perfidos turba inimica Canes
Pacta placent, ſocios mittunt, tutore carentes.
Ecce lupus miſeras dilacerauit oues.
His docet orator Græcorum maximus, vrbis
Si Proceres abeant, menia poſſe capi:
Non equitatus enim valido nec robore miles,
Abſque viris cautis, vlla trophæa refert.
Conſilijs ſic tuta fuit gens Atrica, Regis
Dicitur armatos nec timuiſſe viros.

In veſtitu ne glorieris vnquam, nec die honoris tui extollaris. Eccleſiaſt. 11.

DIc mihi cur plumis alienis corue ſuperbis?
Dic adeo tumido cur aliena placent?
Agmine iam facto repetitum curſitat omnis
Grex auium, plumis vndique nudus eris.
Nemo ſibi dotes furtiuas arroget vnquam.
Nec decus alterius ſurripuiſſe velit.
Quod ſis eſſe velis, placeat tibi (ſuadeo cautus)
Sors tua, nunquam alius, ſi ſapis, eſſe velis.

Omnis enim qui acceperit gladium, gladio peribit.
Matthei. 26.

HArpia hęc hominis dentes in viſcera mergit:
Et ſua non nocuo membra cruore replet.
Non impune tulit ſcelus hoc, nec tempore longo
Exultat victrix: morte ſed ipſa perit.
Namque ſibi ſimilem cum contemplatur in vnda
Extinctum, dolor hanc regna ſub ima rapit.
Ergo homicida tibi commiſſum diſce dolere
Crimen, aberrantem te metanœa coquat.

Homo cum in honore eſſet non intellexit & comparatus eſt iumentis inſipientibus, & factus eſt ſimilis illis. Pſalm. 21.

HÆc varios poterat Caupona aſſumere vultus
Præſtigijs inſtructa, ſuum namque vngere corpus
Dum parat vnguento, plumas in corpore, pennas
Pro digitis habuit, gelidáſque volauit in auras.
Protinus hoc cernens Apulæus, membra perungit
Vnguentis alijs, aſini mutata figuram
Ora manúſque trahunt, ſtabulumq́ue petiuit vt ipſe
Eſſe roſas poſſet, quas Numina fronte gerebant.
Verbera paſſus abit ſubito, mox inde repulſus
Forte roſas alias reperit, dum veſcitur illis,
Humanos iterum vultus, formamq́ue recepit.
Hæc roſa mollis enim prudentia dicitur aptè,
Eſt Aſinus quem non vigilans Sapientia laudat.
Nam ſi principibus præclara Scientia deſit:
Nonne coronatus caudex Aſinuſque putatur?

Vani autem ſunt omnes homines, in quibus non ſubeſt ſciétia Dei & de his quæ videntur bona, non potuerunt intelligere eum qui eſt. Sapient. 13.

GEns olim Chaldœa ſibi quæcunq́ue vorantem
Flammam, non minimum numen habere ſolet.
Hoc quidam cupiens illudere callidus ollam
Cepit, quam liquidis ipſe replebat aquis.
Imponitq́ue caput, claudique foramina cera,
Et viui ſpeciem iuſsit habere viri.
Ignibus appoſuit ſimulachrum, cera liqueſcit,
Atque fluens viſa eſt vnda necare Deum.
Deleturq́ue prior ſic poſterioris vrinâ
Poſteriorq́ue locum deinde prioris habet.
Sic tenebras (Paulo teſtante) trahuntur in imas.
Qui veros reputant iſta caduca Deos.
Non tamen his ſimulachra modis Eccleſia ſeruat
Cana, ſed indoctis exhibet iſta libros.

Et tu fili hominis ſume tibi lateren, & pones eum coram te, & deſcribes in eo ciuitatem Ieruſalem. Ezechiel.4.

PHidiacus paſtor pingendi repperit artem,
Sed rudis imprimis nec bene culta fuit.
Nam dum paſcit oues viridi fortaſsis in agro,
Viſa eſt ante oculos vnius vmbra ſuos.
Hanc notat, & fuluæ digitis impreſsit arenæ,
Ipſa receſsit ouis, forma notata manet.
Poſt hunc, vt referunt, pefectè inuenit Appelles
Artem picturæ commodiore via.
Scilicet vt graphijs depingeret omnia pictor,
Cypria ſic Coa ſtat dea facta manu.
Sic igitur vates pictoris, ritè loquentis,
Et pictor muti nomina Vatis habet.
Hic etenim certo depingit cuncta colore,
Ille refert valida prælia geſta manu.

Inſpice & fac ſecundum exemplar quod tibi in monte monſtratum eſt. Exod. 25. d.

SPectatum properant Venerem cum prole venuſtos,
Quos dederat pictos ingenioſa manus.
Sutor adeſt, artiſque ſuæ probat omnia dextrè
Quæ ſuperant artem carpit & artis iners.
Audijt hoc perdoctus Apelles, deſine dixit,
Limitibúſque caue digrediare tuis.
Quam didicit quiuis illam ſibi vendicet artem,
Non aliena pudens dente procace petat.

HOMINES ATQVE VOLVCRES PICTVRIS DECIPIVNTVR.

In manu artificum opera laudabuntur. Eccleſiaſt. 9. d.

TAm pluchrè iuuenem Zeuxis depinxerat vuas,
Geſtantem manibus cupidis vt morſibus illas,
Carpere tentarent volucres perſæpe rapaces,
Pharrhaſiusq́ue ſuas minui cum cerneret artes
Si pueri ſpecies ad viuum picta fuiſſet,
Non certè auderent aliquos decerpere fructus.
Sed trepidas adeo volucres inuaderet horror
Vt fugerent hominum potius commercia, dixit.
Atq́ue domi in muro Cortinam pinxerat, arte
Egregia, Zeuxis quam dum remouere putaret
Deceptus, muro dextram offendebat in ipſo.
Doctus erat coruos Zeuxis, timidaſque columbas
Ludere, Parrhaſus pictorem fallere clarum.

Ad Lectorem.

Quid ſibi quæque velit bone lector imago libelli.
Forſitan à quoquam certior eſſe cupis.
Siſte gradum, res magna latet, non fabula tantum:
Sæpe leui ſubſunt ſeria multa ioco.
Hic velut in ſpeculo Virtus vitiumq́ue videntur:
Quod ſapiens fugiat quodq́ue ſequatur habet.
De quo ne dubites, moralem reſpice ſenſum,
Quem ſubiuncta breui carmine ſcripta docent.
Quæ ſi declares tibi non ingrata fuiſſe
Poſt modo plura lubens, & meliora dabo.

FINIS.

ARNHEMI.

Apud Ioannem Ianſonium bibliopolam ibidem,
ſumptibus Theodori Petri bibliopolæ
Amſtelrodamienſis.

· Lisa & Leonard Baskin ·

19·73

THE GETTY CENTER
LIBRARY